Raport z obrad Okrągłego Stołu FDI

Standardy wdrożenia nowelizacji ustawy o pieczy zastępczej w JST

Przepełnione placówki opiekuńczo-wychowawcze (tzw. domy dziecka) i przeciążone rodziny zastępcze, przeciągające się procedury sądowe, rosnąca kolejka dzieci czekających na miejsce w pieczy zastępczej, mniejsza liczba adopcji oraz niewystarczające wsparcie psychologiczne, zdrowotne i finansowe dla dzieci oraz ich opiekunów to tylko część wyzwań, które stoją przed rządem, samorządami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci, które są umieszczane w pieczy zastępczej.

Obecnie poza rodzinnym domem w Polsce wychowuje się co setne dziecko - w sumie ponad 77 tysięcy młodych obywateli. „Wzrost o 8,3% dzieci skierowanych z rodzin biologicznych do pieczy zastępczej oraz brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych, spowodowały, że pojawiły się trudności z dostępnością wolnych miejsc zarówno w rodzinnych, jak i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej - 1890”[1] dzieci czeka na bezpieczny dom. Wyjście z tej dramatycznej sytuacji wymaga kooperacji rządu, samorządów i organizacji społecznych, a także usprawnienia współpracy między sądami, ośrodkami pomocy społecznej i podmiotami związanymi z pieczą zastępczą.

Samorządy robią wiele, by zabezpieczyć potrzeby dzieci ze swojego regionu, a niebawem będą robić jeszcze więcej. To ich zadaniem będzie budowanie takiego systemu pieczy zastępczej, który zapewni bezpieczne miejsce do życia każdemu dziecku. To ogromny wysiłek, który należy wspierać zarówno przepisami prawa, jak i finansowaniem. Potrzebujemy mądrej, skoordynowanej reformy pieczy zastępczej oraz wypracowania i udostępnienia narzędzi dla organizatora pieczy.

Okrągły Stół zorganizowany 2 września 2025 r. przez Fundację Dobrych Inicjatyw stanowił przestrzeń dialogu pomiędzy przedstawicielami administracji publicznej, instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych oraz praktyków pracujących w obszarze pieczy zastępczej. Spotkanie miało charakter analityczny i projektowy. Jego głównym celem była identyfikacja mocnych stron istniejącego systemu, wskazanie kluczowych wyzwań i barier utrudniających jego prawidłowe funkcjonowanie, a także zdefiniowanie szans i możliwości rozwoju. Dyskusja toczyła się w oparciu o doświadczenie, dobre praktyki wypracowane w regionach oraz analizy ekspertów.

Niniejszy raport przedstawia diagnozę sytuacji w systemie pieczy zastępczej opracowaną w zespołach eksperckich, kluczowe kierunki zmian zapowiedzianych w ramach nowelizacji *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* oraz rekomendacje odnośnie standardów wdrożenia reformy w Jednostkach Samorządu Terytorialnego.

[1] Dane Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej (stan na koniec 2024 roku)

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW

I. PROFILAKTYKA NA POZIOMIE GMINNYM

Blisko rodziny – profilaktyka, reintegracja, usamodzielnienie

WNIOSKI Z ANALIZY W ZESPOŁACH EKSPERCKICH

Mocne strony i istniejące zasoby

☑ Dobrze funkcjonujące usługi i rozwiązania systemowe. Zmiany przepisów dotyczących ofiar przemocy poprawiły bezpieczeństwo i skuteczność interwencji.

☑ Zasoby ludzkie i kompetencje. W systemie działa duża liczba zawodów pomocowych – specjaliści z różnych dziedzin wspierają dzieci i rodziny.

☑ Istnieje koszyk usług, który zapewnia podstawowe i dodatkowe formy wsparcia dla dzieci oraz rodzin.

☑ System szkoleń. W niektórych powiatach rodziny spokrewnione są szkolone według programu dla Rodzin Zastępczych Niezawodowych, co podnosi jakość opieki.

☑ Piecza rodzinna. 77% dzieci przebywa w pieczy rodzinnej, co świadczy o wysokim poziomie rozwoju i skuteczności tego etapu systemu (zgodnym z kierunkiem polityki krajowej i europejskiej). Każde dziecko ma w swoim otoczeniu dorosłego z potencjałem.

☑ Rodziny spokrewnione często posiadają wysokie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, które nie zawsze są formalnie doceniane.

Wyzwania/ trudności

☑ Rozproszona odpowiedzialność między instytucjami. Brak koordynacji, jasno określonego zakresu kompetencji i odpowiedzialności (np. na linii gmina-powiat).

☑ Niewystarczająca liczba asystentów rodziny. Zawód nieatrakcyjny, niskie wynagrodzenia, duże obciążenie obowiązkami.

☑ Niskie wynagrodzenia pracowników. Demotywacja, trudności w utrzymaniu wykwalifikowanej kadry.

☑ Rotacja pracowników. Brak stabilności i ciągłości w relacjach z rodzinami.

☑ Brak narzędzi lub motywacji do pracy z rodziną biologiczną po umieszczeniu dzieci w pieczy. Ograniczone możliwości wsparcia i dążenie do reintegracji.

☑ Rodziny spokrewnione. Z jednej strony potencjał, z drugiej wyzwanie w przypadku braku przygotowania i odpowiedniego wsparcia.

Możliwości (z zewnątrz)

☑ Stabilność i przewidywalność działań. Jasne zasady i wiedza o dalszych krokach zwiększają poczucie bezpieczeństwa.

☑ Wsparcie bezpiecznych dorosłych. Obecność osób, które towarzyszą dziecku.

☑ Uwzględnianie specjalnych potrzeb dzieci. Indywidualne podejście pozwala lepiej odpowiadać na realne wyzwania.

☑ Celowana pomoc. Dopasowana do konkretnej sytuacji dziecka i rodziny.

☑ Elastyczność działań. Możliwość szybkiego reagowania i dostosowywania form wsparcia.

☑ Okresowa ocena sytuacji rodziny biologicznej. Monitorowanie i dostosowywanie form wsparcia na bieżąco.

☑ Prymat dobra dziecka. Decyzje powinny zawsze uwzględniać interesy i potrzeby dziecka, a nie dorosłych. Nie powinno się podporządkowywać dobra dziecka dobru dorosłych.

☑ Zaangażowanie w proces usamodzielnienia. Efektywne usamodzielnienie ograniczy dopływ beneficjentów OPS spośród młodych dorosłych opuszczających pieczę zastępczą.

Bariery (z zewnątrz)

☑ Bariery finansowe. Ograniczone środki na profilaktykę, reintegrację i usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej.

☑ Niskie kompetencje rodzicielskie w rodzinach objętych wsparciem.

☑ Mała elastyczność pracowników. Trudności w dostosowaniu działań do indywidualnych potrzeb.

☑ Brak mechanizmów współpracy między samorządami różnych szczebli.

☑ Brak współpracy i elastyczności w relacjach powiat–gmina (także w związku ze sztywnymi przepisami, biurokracją).

PLANOWANE KIERUNKI REFORMY

Zwiększenie zaangażowania gminy w działania profilaktyczne i rozwój pieczy rodzinnej:

- Partycypacja gmin w kosztach od momentu umieszczenia dziecka w pieczy. Likwidacja mechanizmu progresji: 10-30-50%. Udział gminy zależny od formy pieczy, w której umieszczone zostanie dziecko.
- Wspieranie powiatów w poszukiwaniu i wspieraniu rodzin spokrewnionych.
- Obligatoryjność zatrudniania asystenta rodziny w każdej gminie.
- Zrównanie pozycji zawodowej asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z pracownikiem socjalnym.
- Funkcja koordynatora pieczy rodzinnej powinna być na stałe osadzona w systemie wsparcia na poziomie gminnym.
- **Rodziny opiekuńcze**, jako alternatywa dla DPS. Zatrudnianie na podstawie umowy trójstronnej pomiędzy gminą, opiekunem a osobą z niepełnosprawnością.
- Uelastycznienie kwestii pełnomocnictw.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Standardy wdrożenia zmian na poziomie gminy:

Cel: skuteczna profilaktyka, wzmocnienie pieczy rodzinnej, szybsza reintegracja dziecka z rodziną biologiczną.

1) Zarządzanie i koordynacja: Powołanie na terenie gminy **jednego miejsca odpowiedzialności** za obszar pieczy zastępczej, np. Pełnomocnika Wójta/Burmistrza ds. Pieczy i Profilaktyki z realnym mandatem decyzyjnym, a także **stałego zespołu koordynacyjnego** (gmina–powiat–NGO–oświata–zdrowie–policja–sąd). Realizacja działań w ścisłej współpracy na podstawie **porozumienia z powiatem obejmującego:** wspólne standardy oceny rodziny, potencjału reintegracji, wsparcia rodzin spokrewnionych. Określenie jasnych ścieżek przekazywania informacji i podejmowania decyzji.

2) Kadry i organizacja pracy: Zatrudnienie **asystenta rodziny** w każdej gminie, wprowadzenie limitu rodzin objętych wsparciem jednej osoby, zapewnienie superwizji i/lub interwizji dla asystentów rodzin oraz pakietu szkoleń dot. pracy z rodziną (przemoc, uzależnienia, praca z rodziną spokrewnioną, zdrowie psychiczne dzieci). Wdrożenie w gminie **Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej** o równej pozycja ze specjalistami pomocy społecznej oraz planu anty-rotacyjnego: ścieżki

awansu, elastyczny czas pracy, profilaktyka wypalenia zawodowego (pakiet wsparcia psychologicznego).

3) Model pracy z rodziną biologiczną (profilaktyka → reintegracja): instytucja przyjmująca zgłoszenie **uruchamia proces pracy z rodziną** obejmujący wstępną ocenę bezpieczeństwa dziecka/dzieci, **pełną diagnozę sytuacji** rodziny, opracowanie **Indywidualnego Planu Dziecka** (określenie celów, mierników, osób odpowiedzialnych, terminów) i wdrożenie we współpracy z rodziną. Wdrożenie **narzędzi angażowania krewnych i „bezpiecznych dorosłych"**. Po umieszczeniu dziecka w pieczy – opracowanie planu powrotu/reintegracji z konkretnymi kamieniami milowymi.

4) Aktywne poszukiwanie i wsparcie rodzin spokrewnionych obejmujące: praktyczne **szkolenie startowe**, dostęp do **osoby do spraw biurokracji i świadczeń**, równe traktowanie świadczeniowe, przygotowanie **oceny gotowości** rodziny i **bezpieczeństwa** dziecka.

5) Usługi i koszyk wsparcia w gminie: **Koszyk podstawowy** (dostępny lokalnie): poradnictwo rodzinne, terapia krótkoterminowa, asystentura, wsparcie materialne celowe, praca środowiskowa, interwencja kryzysowa 24/7, programy rodzicielskie (np. trening umiejętności). **Koszyk specjalistyczny** (we współpracy): zdrowie psychiczne dzieci, uzależnienia, mediacje rodzinne, mentoring edukacyjny, wsparcie dla nastolatków w kryzysie. **Dostępność blisko domu** (mobilne zespoły, dostępność w godzinach popołudniowych, w weekendy).

6) Analiza sytuacji i prognozowanie odnośnie zapotrzebowania na wsparcie/ ryzyk kierowania dzieci do pieczy. **Mierniki:** odsetek dzieci w pieczy rodzinnej - utrzymanie/ wzrost, odsetek reintegracji rok do roku, zmniejszenie liczby nowych umieszczeń w skali roku, badanie satysfakcji rodzin i dzieci.

7) Dane, informacja i pełnomocnictwa. **Wspólny, bezpieczny obieg informacji:** umowa o współdzieleniu danych (gmina–powiat–instytucje) + standard ochrony danych dzieci. **Uelastycznione pełnomocnictwa:** koordynator ma upoważnienia do zlecania usług, podpisu w sprawach operacyjnych, kierowania na świadczenia.

8) Wsparcie młodych dorosłych w procesie usamodzielnienia. **Współpraca z organizatorem pieczy** w zakresie tworzenia planu edukacyjno-zawodowego, dostępu do mieszkań treningowych, mentoringu i grantów na start.

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW

II. SĄDY RODZINNE I INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE

Dla dobra dziecka – szybka diagnoza, przepływ informacji, wspólne decyzje

WNIOSKI Z ANALIZY W ZESPOŁACH EKSPERCKICH

Mocne strony i istniejące zasoby

☑ Sprawna reakcja służb i sądów. W ok. 80% przypadków reakcja na sytuacje kryzysowe jest szybka i skuteczna, co przekłada się na realną ochronę dobra dziecka.

☑ Szybka diagnoza potrzeb dziecka. W wielu przypadkach organizator pieczy potrafi sprawnie rozpoznać sytuację dziecka i podjąć adekwatne działania.

☑ Zasoby instytucjonalne i ludzkie. Zaangażowani pracownicy instytucji publicznych, kompetentni kuratorzy, sędziowie i pracownicy socjalni stanowią fundament systemu. Często to ich wiedza, doświadczenie i gotowość do współpracy przesądzają o sukcesie działań.

☑ Działające standardy. Szybki przepływ informacji i współpraca między kluczowymi instytucjami oparta na otwartości i dialogu (OPS, sądy, policja, organizacje pozarządowe), oparte niejednokrotnie na zbudowanych nieformalnych dobrych relacjach, stanowią sprawdzone praktyki, które w wielu przypadkach realnie chronią dzieci.

☑ Kanały komunikacji. Dobrze funkcjonujące wypracowane lokalnie mechanizmy wymiany informacji pomiędzy sądami, służbami interwencyjnymi a organizacjami lokalnymi. Właśnie ta sieć współpracy pozwala na szybkie reagowanie i minimalizowanie ryzyka dla dziecka.

Wyzwania/ trudności

☑ Zbyt długie oczekiwanie na rozstrzygnięcia sądów rodzinnych. Brak sprawnych procedur i przeciążone sądy wydłużają proces decyzyjny. Konieczna reforma sądów rodzinnych.

☑ Brak rzeczywistego wsłuchania się w potrzeby dziecka i uwzględnienia jego perspektywy. W decyzjach częściej pod uwagę brany jest interes rodziny niż dobro dziecka.

☑ Niedostateczna informacja o dziecku. Proces jest dynamiczny, trudności w uzyskaniu pełnego i aktualnego obrazu sytuacji.

☑ Brak płynnego przepływu informacji. PCPR-y nie są stroną postępowania, co utrudnia szybki obieg danych i podejmowanie decyzji. Sądy rodzinne powinny być wspierane i korzystać ze wsparcia i opinii pedagogów/psychologów z placówek opiekuńczo-wychowawczych.

☑ Przeciążenie systemu. Tempo wzrostu liczby dzieci wymagających pieczy rośnie szybciej niż dostępność miejsc w rodzinach. Ta widoczna dysproporcja skutkuje umieszczaniem dzieci w instytucjach lub oczekiwanie w rodzinie biologicznej na miejsce w pieczy zastępczej mimo orzeczenia sądu o konieczności zabezpieczenia dzieci.

Możliwości (z zewnątrz)

☑ Wzrost świadomości sędziów nt. potrzeb rozwojowych dzieci, którego efektem będzie sprzyjający klimat do kierowania dzieci do wychowania w środowisku rodzinnym.

☑ Środki europejskie i nowe zasoby instytucjonalne. Dostęp do funduszy unijnych otwiera możliwość tworzenia specjalistycznych poradni diagnostycznych i terapeutycznych. To rozwiązanie nie tylko skraca czas diagnozy, ale też zapewnia profesjonalne i wieloaspektowe wsparcie.

☑ Dobre praktyki w zakresie szybkiej diagnozy. Wdrażanie szybkich diagnoz IOP (Indywidualnych Planów Opieki) staje się przykładem dobrej praktyki, która może być inspiracją także w obszarze pracy sądów rodzinnych. Pozwala ona na sprawne rozpoznanie sytuacji dziecka i dopasowanie adekwatnych form wsparcia w możliwie najkrótszym czasie.

☑ Ograniczenie praw rodziców biologicznych. Szybsze i skuteczniejsze decyzje w sytuacjach krytycznych, priorytet dla dobra dziecka.

Bariery (z zewnątrz)

☑ Opóźnienia w diagnozie i decyzjach. Procedura od interwencyjnego przyjęcia dziecka, przez diagnozę, aż po decyzję o umieszczeniu w pieczy zastępczej jest czasochłonna. Brak spójnego systemu diagnostyczno-terapeutycznego, który pozwalałby na szybkie i rzetelne rozpoznanie potrzeb dziecka oraz rodziny.

☑ Ograniczony przepływ informacji. Bariery komunikacyjne między sądem, OPS, kuratorami, placówkami i innymi instytucjami spowalniają i utrudniają proces decyzyjny.

☑ Sprzeczne interesy podmiotów współpracujących. Zdarza się, że interesy rodziców biologicznych, instytucji, placówek czy samych sądów nie są zbieżne. W praktyce prowadzi to do sporów o priorytety.

☑ Duże obciążenie sądów i niedobór kadr, a także rosnąca skala przemocy wobec dzieci czy niewydolności wychowawczej rodzin, dodatkowo wydłuża czas reakcji.

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW
Aleje Jerozolimskie 85/6
02-001 Warszawa

WWW: www.fdi.org.pl
MAIL: biuro@fdi.org.pl
TEL: 22 308 88 81

NIP: 7010413380
REGON: 147107356
KRS: 0000497957

PLANOWANE KIERUNKI REFORMY

Przyspieszenie procedur sądowych dot. uregulowania sytuacji prawnej dziecka

- Skrócenie do najkrótszego możliwego czasu – jeśli brak jest szans na powrót, ale nie więcej niż 12 miesięcy, terminu na złożenie do właściwego sądu wniosku o wszczęcie postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej.

Zwiększenie uprawnień opiekunów zastępczych

- Prawo do reprezentowania dziecka: z chwilą wydania przez sąd postanowienia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, opiekun zastępczy uzyskuje umocowanie do działania w jego imieniu w sprawach życia codziennego, w szczególności dotyczących edukacji i ochrony zdrowia, zgodnie z zakresem nadanym przez sąd.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Standardy wdrożenia zmian w sądownictwie rodzinnym:

1) Perspektywa dziecka. W każdym etapie postępowania **priorytetem jest stabilność i bezpieczeństwo dziecka**, a nie interes dorosłych czy instytucji. Wysłuchanie dziecka i zrozumiała, prosta komunikacja z nim stają się stałym elementem praktyki.

2) Przyspieszenie i upraszczanie ścieżek. Organizacja pracy wokandy i sekretariatów w sposób **skracający drogę od interwencji do rozstrzygnięcia**. Wyznaczanie spraw „pilnych" dziecięcych do szybszego procedowania oraz ograniczanie formalizmów, które nie wnoszą wartości.

3) Jedna odpowiedzialna osoba po stronie sądu. Zapewnienie **ciągłości prowadzenia sprawy** (stały sędzia lub zespół) i czytelnego punktu kontaktu dla instytucji oraz opiekunów.

4) Stała współpraca międzyinstytucjonalna. **Regularne, krótkie narady** z OPS, PCPR, kuratorami, organizatorami pieczy, placówkami i NGO w celu uzgadniania bieżących działań. **Korzystanie z opinii specjalistów** (psychologów/pedagogów) jako standardu, nie wyjątku.

5) Priorytet rodzinnej pieczy zastępczej. W orzekaniu **pierwszeństwo mają rozwiązania rodzinne**, zwłaszcza dla młodszych dzieci i rodzeństw. Decyzje minimalizują liczbę zmian miejsca pobytu dziecka.

6) Szybka, interdyscyplinarna diagnoza. Stała **współpraca z akredytowanymi zespołami diagnostycznymi**/terapeutycznymi, które przygotowują zwięzłe, praktyczne rekomendacje dla sądu. **Wykorzystywanie dobrych praktyk IOP** (Indywidualnych Planów Opieki) jako narzędzia porządkującego informacje.

7) Wzmocnienie uprawnień opiekunów zastępczych. Z chwilą umieszczenia dziecka w pieczy - **nadawanie standardowego zakresu reprezentacji** w sprawach codziennych (szkoła, zdrowie, sprawy socjalne), aby uniknąć paraliżu decyzyjnego. Czytelne, **jednolite wzory orzeczeń i zaświadczeń** dla szkół i podmiotów medycznych.

8) Sprawny obieg informacji. Uporządkowane, jednolite **cyfrowe pakiety informacyjne** dla kluczowych podmiotów po wydaniu zabezpieczenia. Jasne **wzory pism i opinii**, tak by organizator pieczy wiedział dokładnie, jakie dane są potrzebne. Uzasadnienia decyzji pisane językiem zrozumiałym dla rodzin i opiekunów. Przejrzystość powodów rozstrzygnięć oraz przewidywalność dalszych kroków.

9) Profesjonalizacja i dobrostan kadr. Systematyczne **szkolenia sędziów i personelu** w obszarze psychologii rozwojowej, przemocy, komunikacji z dzieckiem i współpracy międzyinstytucjonalnej. **Dostęp do konsultacji psychologa/mediatora** przy wysłuchaniu dziecka i ustalaniu kontaktów.

10) Kultura „jednego systemu". Traktowanie sądu, służb i organizatorów pieczy jako **współodpowiedzialnych za wspólny rezultat** — dobro dziecka — zamiast odseparowanych podmiotów. Szukanie rozwiązań, które **redukują konflikty interesów** i sprzyjają wspólnym ustaleniom.

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW

III. POWIAT: ORGANIZATOR PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodzina w centrum – rozwój pieczy rodzinnej, wsparcie i standaryzacja

WNIOSKI Z ANALIZY W ZESPOŁACH EKSPERCKICH

Mocne strony i istniejące zasoby

☑ Wysoki odsetek dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (77%). To bardzo ważny wskaźnik, pokazujący, że większość dzieci objętych systemem ma szansę dorastać w środowisku rodzinnym, a nie instytucjonalnym. Oznacza to, że w wielu powiatach działają skuteczne mechanizmy pozyskiwania, szkolenia i wspierania rodzin zastępczych.

☑ Wykorzystanie projektów unijnych. Środki z funduszy UE są istotnym zasobem – pozwalają finansować dodatkowe programy wsparcia, szkolenia, projekty aktywizacyjne i integracyjne. Dzięki nim możliwe jest poszerzanie oferty pomocowej i inwestowanie w rozwój systemu.

☑ Silna rola NGO. Organizacje pozarządowe wnoszą do systemu elastyczność, innowacyjność i bliskość beneficjentów.

☑ „Niewidzialne" mocne strony: zaangażowanie i doświadczenie rodzin zastępczych traktowane jako oczywistość, sieci kontaktów i relacji wypracowane latami między instytucjami, lokalna solidarność i gotowość społeczności do wspierania dzieci w kryzysie.

Wyzwania/ trudności

☑ Wysoka i rosnąca skala przemocy wobec dzieci. Duże obciążenie dla systemu, konieczność pracy z długofalowymi konsekwencjami.

☑ Niewystarczające sprawdzanie zasobów rodzinnych. Poszukiwania rodziców zastępczych wśród krewnych dziecka.

☑ Czynniki systemowe zniechęcające do tworzenia rodzin zastępczych. Przeciążające procedury, oczekiwania na szkolenia, brak wsparcia, konieczność pracy z rodzina biologiczną i niska jakość opieki, ograniczone wsparcie wytchnieniowe.

☑ Niskie kryteria „wejściowe" dla kandydatów na rodziny zastępcze. Skutkują niską jakością opieki i ryzykiem powielania dysfunkcji.

☑ Brak miejsc wsparcia dla trudnych, złożonych sytuacji („sprzężeń") – ograniczone możliwości reagowania na kryzysy.

Możliwości (z zewnątrz)

☑ Zmiana społecznego nastawienia. Coraz bardziej pozytywny przekaz dotyczący rodzin zastępczych buduje sprzyjający klimat do poszukiwania opieki w środowisku rodzinnym dziecka. Włączenie w proces wsparcia także dalszych członków rodziny pozwala nie tylko szybciej reagować, ale też wzmacniać więzi dziecka i minimalizować ryzyko wtórnych traum.

☑ Wsparcie specjalistyczne. Lepszy dostęp do diagnozy, terapii i usług wspierających rodziny zastępcze oraz dzieci.

☑ Aktywność organizacji pozarządowych (NGOs). Dodatkowe zasoby, innowacyjne rozwiązania, wsparcie psychologiczne i integracyjne, wzmacnianie współpracy lokalnej.

☑ Widoczny i odczuwalny wzrost wynagrodzeń dla RZZ i RDD. Poprawa stabilności finansowej, większa atrakcyjność pełnienia roli rodziny zastępczej, szansa na podniesienie prestiżu i profesjonalizacji, a także na rozwój standardów jakości pracy rodzin zastępczych – możliwość wprowadzenia jasnych wytycznych i dobrych praktyk, podnoszących jakość opieki i wsparcia dzieci.

☑ Rodzina wspierająca. Jako dodatkowe źródło wsparcia emocjonalnego i praktycznego.

☑ Wdrożenie modelowego procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej. Profesjonalny opiekun usamodzielnienia - osoba dedykowana do towarzyszenia młodemu człowiekowi w tym kluczowym momencie życia. Wsparcie mieszkaniowe, zawodowe i emocjonalne.

Bariery (z zewnątrz)

☑ Brak opisanych standardów usług opiekuńczo-wychowawczych. Powoduje nierówności w jakości wsparcia, utrudnia tworzenie przejrzystych zasad i osłabia zaufanie do systemu.

☑ Negatywny kontekst społeczny i sposób postrzegania pieczy zastępczej oparty na stereotypach, brak wiedzy i niska społeczna akceptacja mogą zniechęcać potencjalne rodziny do podjęcia się roli zastępczej.

☑ Brak wymiany informacji o dobrych praktykach i skutecznych projektach. Ogranicza możliwość uczenia się na sprawdzonych rozwiązaniach, hamuje rozwój innowacyjnych działań i pogłębia izolację oraz nieefektywność poszczególnych podmiotów.

☞ **W efekcie system lokalny działa w warunkach braku spójnych ram, niskiej świadomości społecznej i ograniczonej współpracy między instytucjami, co utrudnia rozwój rodzinnych form pieczy i ich stabilne funkcjonowanie.**

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW
Aleje Jerozolimskie 85/6
02-001 Warszawa

WWW: www.fdi.org.pl
MAIL: biuro@fdi.org.pl
TEL: 22 308 88 81

NIP: 7010413380
REGON: 147107356
KRS: 0000497957

PLANOWANE KIERUNKI REFORMY

Organizacja rodzinnej pieczy zastępczej

- Szkolenia dla rodzin zastępczych – możliwość skorzystania ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Obowiązek uznawania przez powiaty szkoleń dla rodzin zastępczych, zatwierdzonych przez MRPiPS.
- Wprowadzenie możliwości ukończenia przez kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, którzy ukończyli szkolenie dla kandydatów do przysposobienia dziecka, jedynie szkolenia uzupełniającego w zakresie pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
- Obowiązek informowania w programach przyjmowanych przez radę powiatu o kosztach utrzymania dzieci w poszczególnych formach pieczy zastępczej.
- Możliwość przyjęcia czwórki dzieci do rodziny zawodowej. Obowiązek przekształcenia w zawodową rodziny, która przyjmuje czwórkę lub więcej dzieci.
- Organizacja I zapewnienie przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej miejsca spotkań na potrzeby kontaktów dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej z rodziną biologiczną.
- Wzmocnienie zasady łączenia rodzeństw w pieczy.

Rola organizacji pozarządowych

- Poszerzenie katalogu zadań, które mogą być zlecane NGOs (organizowanie rodzin zastępczych, wspierających, wsparcie usamodzielnionych).
- Pozarządowy Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - możliwość pozyskiwania, szkolenia i prowadzenia rodzin (pominięcie etapu zlecania tego zadania przez powiaty, akceptacja MRPiPS (decyzja administracyjna) weryfikująca spełnienie przez daną organizację warunków określonych w ustawie). Wyłączenie z jego kompetencji rodzin spokrewnionych.
- WOJEWODA - kontrola nad realizacją zadań alternatywnego organizatora.
- Koszt ponosi na podstawie faktury powiat zobowiązany do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Rodziny spokrewnione

- Podwyższenie świadczeń dla rodzin spokrewnionych – zmniejszenie dysproporcji pomiędzy świadczeniem dla dzieci w tych rodzinach i pozostałych rodzinach zastępczych.
- Wprowadzenie zasady, że dziecko nie może być powierzone w pieczę osobom, które prowadzą wspólne gospodarstwo domowe lub zamieszkują na jednej nieruchomości z

rodzicami biologicznymi dziecka. Wyjątek: sytuacja, kiedy to rodzice biologiczni wymagają bezwzględnego wsparcia osób trzecich.

Rodzinna piecza zastępcza

- Umowa rodzicielstwa zastępczego dla RZZ i RDD (czas nieokreślony, podniesienie wynagrodzeń).
- Możliwość podejmowania dodatkowego zatrudnienia przez osoby z zawodowej pieczy zastępczej.
- Zmiany w wynagrodzeniach minimalnych rodzin zastępczych, dodatek stażowy, waloryzacja świadczeń i wynagrodzeń.

Piecza bieżąca

- Zmiana przepisów 112 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego: Obowiązek i prawo wykonywania pieczy bieżącej nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej, jego wychowania, reprezentowania w dochodzeniu świadczeń należy osoby sprawującej pieczę zastępczą (RZ, RDD, POW)

Uprawnienia rodzin zastępczych

- Nadanie dzieciom z pieczy zastępczej i dzieciom przysposobionym (poza adopcją przez współmałżonka) uprawnienia do korzystania z dostępu do usług publicznego systemu ochrony zdrowia poza kolejką.
- Uprawnienie uzyskania Karty Dużej Rodziny dla małżonków i dzieci własnych oraz przysposobionych oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej dla osób rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka.

Rodziny pomocowe

- Rozszerzenie o osoby spokrewnione lub spowinowacone z osobami pełniącymi funkcję danej rodziny zastępczej lub prowadzących dany rodzinny dom dziecka - kręgu osób, które mogą pełnić rolę rodziny pomocowej.

Rodziny opiekuńcze

- Wprowadzenie nowej formuły - rodziny opiekuńczej, obejmującej zawodowo opieką osoby, które przebywały w rodzinie zastępczej, ukończyły 25 rok życia i są niezdolne do samodzielnej egzystencji - proces usamodzielnienia nie powiódł się (alternatywa dla DPS); Możliwość łączenia funkcji rodziny opiekuńczej z rodziną zastępczą lub rodzinnym domem dziecka;

Zatrudnianie na podstawie umowy trójstronnej pomiędzy gminą, opiekunem a osobą z niepełnosprawnością.

Piecza instytucjonalna

- Możliwość prowadzenia przez POW (ale na innej nieruchomości) mieszkań treningowych dla wychowanków, mieszkań treningowych dla rodzin w ramach reintegracji, grup usamodzielnienia.
- Doprecyzowanie zasad zlecania i finansowania placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Obowiązek finansowania za zakontraktowane miejsca.

Usamodzielnienie

- Wcześniejsze rozpoczęcie procesu usamodzielniania - od 16 lat. Obowiązek włączania małoletniego w proces decydowania o wydatkowaniu świadczenia wychowawczego.
- Zindywidualizowana diagnoza sytuacji wychowanka, przed jego rozpoczęciem i oceny efektywności procesu usamodzielnienia po zakończeniu. Monitorowanie procesu usamodzielnień po jego zakończeniu pod kątem jego skuteczności. *UWAGA! Należy doprecyzować zapis o informację do kiedy i przez jaki okres monitorujemy sytuację, uwzględniając możliwość zerwania kontaktu z PCPR przez usamodzielnioną osobę po 25 r.ż. Wówczas taki zapis może skutkować niemożnością jego wykonania przez pracownika.*
- Wzrost świadczenia na kontynuowanie nauki dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej do 1300 zł.
- Profesjonalizacja usamodzielnień – zatrudnianie opiekunów usamodzielnień dla wychowanków pieczy instytucjonalnej. Obowiązek szkolenia opiekunów usamodzielnień przez powiat.
- Wynagrodzenia dla opiekunów usamodzielnienia wychowanków pieczy instytucjonalnej w kwocie 300 zł miesięcznie za każdego wychowanka.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Standardy wdrożenia zmian na poziomie powiatu:

1) Zarządzanie i odpowiedzialność. **Pełnomocnik ds. rodzinnej pieczy** przy zarządzie powiatu oraz **Komitet Sterujący** (organizator pieczy, kuratorzy, szkoły, OPS, Centrum Zdrowia Psychicznego, NGO, przedstawiciel sądu, policji). Opracowanie **Mapy procesów**: rekrutacja→ kwalifikacja→ szkolenie→

onboarding→ wsparcie→ sytuacje kryzysowe →usamodzielnienie) i wyznaczenie „właścicieli" każdego etapu.

2) Standard kwalifikacji i przygotowania rodzin zastępczych (we współpracy z gminą). **Podniesienie progu wejścia jakościowego**: badanie motywacji, referencje, wizyty środowiskowe, ocena kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, odporności i gotowości do pracy z rodziną biologiczną. **Szkolenia uznawane przez MRPiPS**, z możliwością finansowania z **KFS**; obowiązkowy moduł umiejętności rodzicielskich w kryzysie i współpracy z instytucjami. **Przejrzysta ścieżka dla rodzin spokrewnionych**: szybkie wsparcie i szkolenie uzupełniające, z równoczesną oceną środowiskową (ograniczenie sytuacji wspólnego gospodarstwa z rodzicami biologicznymi – zgodnie z kierunkiem reformy).

3) Standard rekrutacji i komunikacji społecznej. **Stała kampania powiatowa** odczarowująca stereotypy (szkoły, parafie, lokalny biznes, media). **Ścieżka „rodziny wspierającej"** jako niskoprogowa forma wejścia w system; prosta kwalifikacja, jasny zakres wsparcia. **Ogólnodostępny kanał kontaktu** i dyżury konsultacyjne dla kandydatów i rodzin.

4) Standard wsparcia i odciążenia rodzin zastępczych. **Koszyk usług rodzinnych**: psycholog/terapeuta traumy, pedagog, mediator rodzinny, poradnictwo prawne i socjalne; szybkie ścieżki do lekarzy specjalistów. **Szybka ścieżka wsparcia specjalistycznego** (diagnoza, terapia) i możliwość czasowego odciążenia rodziny zastępczej bez destabilizacji dziecka. **Wsparcie wytchnieniowe**: „bank opiekunów pomocowych", krótkoterminowe zastępstwa; prosta procedura uruchamiania. **Miejsce kontaktów z rodziną biologiczną** prowadzone przez PCPR (neutralne, przygotowane, z moderacją), plan pracy z rodziną biologiczną. **Zasada łączenia rodzeństw**: powiatowy rejestr relacji rodzeństw i wspólne planowanie umieszczeń.

5) Standard współpracy międzyinstytucjonalnej. **Protokół współpracy z sądem rodzinnym**: minimalny zestaw dokumentów, ustalony kanał komunikacji, terminy przekazywania informacji, przygotowanie opinii na ujednoliconym formularzu. **Forum dobrych praktyk -** miejsce wymiany doświadczeń między organizatorami pieczy z różnych regionów.

6) Standardy finansowania i przejrzystości. **Informowanie Rady powiatu o kosztach** utrzymania dzieci w poszczególnych formach pieczy (w programach przyjmowanych przez Radę) i planie poprawy struktury kosztów. Ustanowienie **budżetu zadaniowego pieczy**: osobne pozycje na szkolenia (KFS), wytchnienie, superwizję, interwencje „sprzężeń", opiekunów usamodzielnienia. **Pełne korzystanie z**

funduszy UE - projekty na usługi specjalistyczne, integrację, mieszkania treningowe, rozwój kompetencji kadr i rodzin.

7) Usamodzielnienie – start od 16 r.ż. **Opiekun Usamodzielnienia** dla każdego wychowanka – rekrutacja i szkolenie przez powiat, jasny zakres obowiązków (wsparcie w obszarach: mieszkanie, edukacja, praca, zdrowie, wsparcie emocjonalne). **Indywidualny Plan Usamodzielnienia (IPU)** + monitoring realizacji IPU w cyklu półrocznym i po zakończeniu procesu usamodzielnienia, dostęp do mieszkań treningowych (we współpracy z POW/NGO/TBS). **Asysta w dostępie do świadczeń** (w tym wzrost świadczenia na kontynuowanie nauki, informowanie o uprawnieniach do innych świadczeń, wsparcia prawnego , doradztwo i pomoc w procedurach biurokratycznych).

8) Standaryzacja dokumentów. **„Karty standardu" – szablon do szybkiego wdrożenia**. Dla każdego obszaru (np. kwalifikacja rodzin, wytchnienie, interwencje, kontakty, usamodzielnienie) przygotowana karta z polami: Cel, Zakres, Kto odpowiada, Procedura krok po kroku, Wymagane dokumenty/wzory, Kryteria jakości (opisowe), Współpraca międzyinstytucjonalna, Ryzyka i działania zapobiegawcze, Data przeglądu/aktualizacji.

9) „Mapa zgodności" działań powiatu z planowaną reformą:

- **Organizacja pieczy rodzinnej**: uznawanie szkoleń zatwierdzonych przez MRPiPS; przygotowanie **miejsca kontaktów**; plan łączenia rodzeństw; **możliwość 4 dzieci w RZ zawodowej** i przekształcanie zgodnie z zasadami.
- **NGO jako alternatywny organizator**: przygotowanie procedury zlecania i kontroli, współpraca z wojewodą; rozliczenia „za miejsce/za usługę".
- **Rodziny spokrewnione**: informacja o podwyższonych świadczeniach; wdrożenie zasady rozdzielenia gospodarstw domowych od rodziców biologicznych (z wyjątkami przewidzianymi w reformie).
- **Umowa rodzicielstwa zastępczego** (czas nieokreślony), waloryzacje, możliwość dodatkowego zatrudnienia – aktualizacja wzorów umów i praktyk.
- **Art. 112 KRO – piecza bieżąca**: procedura reprezentacji dziecka (zdrowie, edukacja, świadczenia) przez RZ/RDD/POW – jednolite instrukcje dla szkół i POZ.
- **Rodziny pomocowe i opiekuńcze**: poszerzenie kręgu osób pomocowych; przygotowanie ścieżki „rodziny opiekuńczej" dla dorosłych osób niesamodzielnych (umowy trójstronne z gminą).
- **Piecza instytucjonalna**: współpraca z POW w zakresie mieszkań treningowych i grup usamodzielnienia; precyzyjne kontraktowanie i finansowanie zakontraktowanych miejsc.
- **Usamodzielnienie**: start od 16 r.ż., szkolenie opiekunów usamodzielnienia, wynagrodzenie opiekuna per wychowanek; monitoring efektywności procesu.

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW

IV. SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA

Szersza perspektywa – monitoring, koordynacja i reakcja w kryzysie

WNIOSKI Z ANALIZY W ZESPOŁACH EKSPERCKICH

Mocne strony i istniejące zasoby

☑ Czynnik ludzki. Największym kapitałem systemu są ludzie: rodziny zastępcze, pracownicy instytucji, koordynatorzy i organizatorzy pieczy, którzy łączą profesjonalizm z osobistym zaangażowaniem. To ich kompetencje, doświadczenie i wrażliwość tworzą fundament funkcjonowania pieczy.

☑ Obecny system i dobre praktyki w realizacji zadań własnych powiatów.

☑ Rosnąca świadomość, że rozwój pieczy rodzinnej w samorządzie się opłaca. Piecza rodzinna jako najbardziej efektywna forma – zarówno pod względem jakości wsparcia dla dziecka, jak i kosztów dla systemu.

☑ ROPS jako ośrodki wsparcia. Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej pełnią rolę zaplecza eksperckiego i koordynacyjnego. Pomagają w upowszechnianiu standardów, szkoleniu kadr oraz wprowadzaniu systemowych rozwiązań.

☑ Dorobek projektów POWER i FERS. W ostatnich latach wypracowano liczne narzędzia, procedury i dobre praktyki dzięki finansowaniu unijnemu. Wniosły one do systemu standaryzację działań, innowacyjne metody wsparcia i nowe ścieżki rozwoju kadry.

Wyzwania/ trudności

☑ Czynnik ludzki. Brak zaangażowania i kompetencji osób pracujących w systemie ograniczają skuteczną koordynację i organizację pieczy zastępczej. Rekrutacja rodzin zastępczych – zaniechania i błędy organizacyjne po stronie powiatów.

☑ Niestabilność wprowadzanych rozwiązań. Brak spójności i ciągłości zmian w systemie.

☑ Brak komórki ds. wsparcia pieczy na poziomie województwa. Ograniczone doradztwo, brak superwizji i systemowego wsparcia dla powiatów.

☑ Brak standaryzacji. Różnice w procedurach i wynagrodzeniach, poczucie nierówności w systemie.

☑ Brak systemu diagnostyczno-terapeutycznego na poziomie powiatu. Brak szybkiej oceny potrzeb dziecka i wdrożenia odpowiednich form wsparcia.

☑ Brak skutecznych narzędzi nadzoru wojewody. Ograniczona kontrola jakości i spójności działań w regionie. Brak narzędzi do wdrożenia zmian po uzyskaniu raportu z inspekcji.

☑ PCPR pod presją kontroli. Dominacja działań rozliczających zamiast wspierających. Brak wsparcia województwa dla PCPR – dodatkowe przeciążenie powiatowych instytucji.

☑ Sygnały przeciążenia systemu. Długie procedury, chaos organizacyjny, niepotrzebne oczekiwanie i trudności w reagowaniu na sytuacje krytyczne.

Możliwości (z zewnątrz)

☑ Wzmocnienie monitoringu i nadzoru. Więcej inspektorów i możliwość egzekwowania zmian po kontroli – realny wpływ na podnoszenie jakości systemu.

☑ Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk. Dzielenie się wypracowanymi i dobrze funkcjonującymi modelami współpracy między JST.

☑ Miejsca dla dzieci z IOP w pieczy rodzinnej. Lepsze, bardziej indywidualne wsparcie, odciążenie instytucji.

☑ Powołanie i prowadzenie Regionalnych Placówek Opiekuńczo-Terapeutycznych.

Bariery (z zewnątrz)

☑ Współpraca instytucjonalna. Brak skutecznych narzędzi i mechanizmów współpracy między gminami, powiatami i województwem, co prowadzi do rozproszenia działań i trudności w monitorowaniu i poprawie sytuacji.

☑ Uwarunkowania polityczne. Wpływ aktualnych opcji politycznych na decyzje i priorytety w pieczy zastępczej, co generuje ryzyko sprzecznych interesów między poszczególnymi szczeblami samorządu.

☑ Wizerunek pieczy zastępczej. Utrwalone w opinii publicznej negatywne postrzeganie obszaru pieczy jako „trudnych dzieci", co może zniechęcać do współpracy, obniżać prestiż i utrudniać rekrutację nowych rodzin zastępczych oraz wsparcie społeczne.

☑ Finanse. Brak elastycznych mechanizmów przepływu środków finansowych, co ogranicza możliwość szybkiego reagowania i dostosowywania działań do zmieniających się potrzeb.

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW
Aleje Jerozolimskie 85/6
02-001 Warszawa

WWW: www.fdi.org.pl
MAIL: biuro@fdi.org.pl
TEL: 22 308 88 81

NIP: 7010413380
REGON: 147107356
KRS: 0000497957

PLANOWANE KIERUNKI REFORMY

Pre-adopcja

- Interwencyjne Ośrodki Preadopcyjne – zakaz tworzenia nowych IOP, wygaszanie istniejących w ciągu 2-3 lat od dnia wejścia w życie nowelizacji Ustawy. Przenoszenie małych dzieci do rodzinnych form pieczy.

Adopcja

- Ograniczenie tzw. turystyki adopcyjnej kandydatów informowanie sądu o utrudnianiu podejmowania czynności związanych z przysposobieniem dziecka.
- Koordynowanie przez OA przejścia dziecka z pieczy zastępczej do rodziny adopcyjnej oraz wspierania psychologicznego osób przysposobionych poszukujących informacji na temat swojego pochodzenia oraz osób przysposabiających.
- Wprowadzenie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo w adopcjach międzynarodowych: postadopcja, wymogi akredytacyjne; wymogi stawiane przedstawicielom agencji adopcyjnych; uregulowanie kwestii kontaktów z dzieckiem.

Instytucjonalna piecza zastępcza

- Wojewoda, wydając zezwolenie na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie będzie zobligowany do wydania zezwolenia każdemu podmiotowi, który o nie wystąpi, jeżeli tylko spełnione zostaną przesłanki formalne.

Alternatywny organizator pieczy

- Wojewoda sprawuje kontrolę nad realizacją zadań Pozarządowego Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Standardy wdrożenia zmian na poziomie województwa:

1) Wojewódzka Komórka ds. Pieczy (WKP). **Stała jednostka,** wydział w każdym ROPS (jak dotychczas) realizujący zadania z obszaru wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z mandatem do koordynacji, doradztwa, superwizji i nadzoru. **Zakres odpowiedzialności:** polityka regionalna, standardy, mapowanie potrzeb, wsparcie powiatów, współpraca z sądami/ochroną zdrowia/edukacją.

2) Jednolite standardy organizatora pieczy zastępczej. Utworzenie **wojewódzkiego katalogu**

standardów procesowych i jakościowych (rekrutacja, szkolenia, superwizja, wsparcie, interwencja 24/7), z widełkami świadczeń i dodatków.

3) Regionalny model diagnostyczno-terapeutyczny. **Wdrożenie standardu „Szybka Diagnoza"** – ocena potrzeb dziecka w 30 dni od umieszczenia (psychologia, zdrowie, edukacja, piecza).

Infrastruktura: sieć punktów diagnostycznych + kontraktowanie usług terapii; rozwój i/lub powołanie Regionalnych Placówek Opiekuńczo-Terapeutycznych.

4) Nadzór wojewody oparty na ryzyku + narzędzia pokontrolne. Wdrożenie **programu inspekcji**, obowiązkowe plany naprawcze z terminami i weryfikacją efektów. Publiczny, anonimowy rejestr zaleceń i statusów.

5) Mechanizmy finansowe: elastyczność i przewidywalność. **Do wdrożenia:**

- **Fundusz Interwencyjny** (most finansowy na pilne umieszczenia, transport, krótkie pobyty interwencyjne).
- **Standaryzacja kosztów** i rekomendowane stawki regionalne.
- **Rozliczanie za rezultat** (utrzymanie stabilności umieszczenia, ukończone diagnozy).

6) Program kadr: szkolenia, superwizja, dobrostan. **Wdrożenie** regionalnej ścieżki kompetencji (moduły: rekrutacja rodzin, IOP, praca z traumą, współpraca z sądami), obowiązkowa superwizja kwartalna dla kluczowych ról, wsparcie antywypaleniowe.

7) Koordynacja na linii gmina-powiat-województwo. **Kwartalne fora koordynacyjne**, protokoły współpracy, regionalny zespół do spraw trudnych (analiza przypadków).

8) Kontrola rozwoju instytucjonalnej pieczy. **Mapowanie potrzeb i kryteria wydawania zezwoleń** na otwieranie placówek opiekuńczo-wychowawcze, preferencja rodzinnych form pieczy, stworzenie planu deinstytucjonalizacji.

9) Akredytacja i kontraktowanie alternatywnych organizatorów (NGO). **Procedura akredytacji NGO** jako alternatywnych organizatorów rodzinnej pieczy (bez rodzin spokrewnionych), **określenie zasad współpracy i mierników jakości**, wojewoda – nadzór nad realizacją. **Finanse:** fakturowanie kosztów do powiatu zobowiązanego; wojewódzki wzór umowy.

10) Kluczowe dokumenty i narzędzia do przygotowania:

- Polityka regionalna pieczy 2026–2028 (cele, KPI, mapy potrzeb).
- Procedura diagnostyczna w 30 dni (formularze, zgody, ścieżki terapii).
- Metodyka nadzoru + wzór planu naprawczego (terminy, odpowiedzialni, ewaluacja).
- Wzór umowy z NGO-organizatorami (wskaźniki jakości, rozliczanie, audyt).
- Pakiet komunikacyjny (FAQ, kluczowe przekazy, grafiki, zestaw pytań i odpowiedzi dla mediów).

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW

Warunki efektywnej reformy systemu pieczy zastępczej – wnioski końcowe

- ✓ **Stabilizacja rozwiązań legislacyjnych i organizacyjnych** – ograniczenie częstych zmian prawnych.
- ✓ **Reforma sądownictwa rodzinnego** – sądy rodzinne działają szybciej i z uwzględnieniem perspektywy dziecka. Priorytetyzacja spraw „dziecięcych", stała obsada sędziego i standard wysłuchania dziecka skracają czas postępowań i zwiększają przewidywalność decyzji.
- ✓ **Jedno miejsce odpowiedzialności + stały zespół** koordynacyjny (OPS–PCPR–oświata–zdrowie–policja–sąd–NGO) z jasnymi ścieżkami decyzji i obiegu informacji. Wyznaczony pełnomocnik oraz międzysektorowy zespół z jasnymi rolami usprawniają decyzje i domykają działania między podmiotami.
- ✓ **Wprowadzenie mechanizmów elastycznego finansowania** opartego na potrzebach i rezultatach, reagującego na zmieniające się potrzeby.
- ✓ **Usprawnienie koordynacji i przepływu informacji** między sądami, OPS, PCPR i innymi instytucjami. Wspólny, bezpieczny obieg danych + upoważnienia operacyjne (koordynatorzy z prawem zlecania usług/kierowania na świadczenia).
- ✓ **Stworzenie i wdrożenie jednolitych standardów** dla efektywnego działania systemu pieczy zastępczej, w tym wspólne standardy pracy i dokumentów (krótkie formularze, check-listy, wzory pism/orzeczeń, jednolity „pakiet informacyjny").
- ✓ **Superwizja i rozwój kompetencji ról kluczowych** (asystenci, koordynatorzy, sędziowie/sekretariaty, opiekunowie usamodzielnienia).
- ✓ **Priorytet pieczy rodzinnej i reintegracji** od dnia umieszczenia. Plan powrotu dziecka do rodziny, łączenie rodzeństw i minimalizacja zmian miejsca pobytu stabilizują sytuację dziecka i obniżają koszty systemowe.
- ✓ **Promocja rodzinnej pieczy zastępczej i wsparcie dla rodzin zastępczych**. Rekrutacja i utrzymanie rodzin zastępczych. Stała promocja, progi wejścia dopasowane do roli, szybki dostęp do specjalistów oraz wsparcie wytchnieniowe zwiększą napływ kandydatów i retencję istniejących rodzin.
- ✓ **Budowa spójnego systemu diagnostyczno-terapeutycznego**. System „Szybka Diagnoza 30 dni". Zintegrowana diagnoza psychologiczno-edukacyjno-zdrowotna w miesiąc po umieszczeniu daje sądowi, organizatorom pieczy i opiekunom zastępczym konkretne rekomendacje i ścieżki terapii oraz pracy z dzieckiem.
- ✓ **Mierniki i regularny monitoring efektów.** Kwartalne wskaźniki (udział pieczy rodzinnej, odsetek reintegracji, czas postępowań, liczba nowych umieszczeń, stabilność umieszczeń, dostęp do diagnozy, satysfakcja dzieci i rodzin) i efektywna korekta działań.

FUNDACJA
DOBRYCH INICJATYW
Aleje Jerozolimskie 85/6
02-001 Warszawa

WWW: www.fdi.org.pl
MAIL: biuro@fdi.org.pl
TEL: 22 308 88 81

NIP: 7010413380
REGON: 147107356
KRS: 0000497957

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW

Poradnik dla samorządów

„Bezpieczne dziecko w efektywnym systemie pieczy zastępczej”

Podczas obrad Okrągłego Stołu eksperci uzgodnili ramowy plan poradnika dla samorządów, w którym znajdą się podpowiedzi rozwiązań w różnych aspektach działania systemu pieczy zastępczej, aby odpowiadał możliwie najlepiej na potrzeby dziecka i pozostałych interesariuszy. Materiał poradnikowy ma określać także zasady efektywnej współpracy między podmiotami, tak aby precyzyjnie określić odpowiedzialności, standardy działania, przepływ informacji i mechanizmy koordynacji.

SPIS TREŚCI

1. Czego potrzebuje dziecko na różnych etapach rozwoju?

- gdy trafia do pieczy zastępczej
- gdy wychowuje się poza rodziną biologiczną
- w procesie usamodzielnienia

2. Czego potrzebują rodziny?

- rodzina biologiczna
- rodzina zastępcza
- rodzina adopcyjna

3. Zestawienie dobrych praktyk i kosztów zaniechań wg obszarów

- profilaktyki
- umieszczenia w pieczy zastępczej
- procesu usamodzielnienia

4. Zasady efektywnej współpracy między podmiotami pracującymi na rzecz dzieci i rodzin

- Ustawodawca
- Samorząd
- Sądy rodzinne
- NGOs

FUNDACJA DOBRYCH INICJATYW
Aleje Jerozolimskie 85/6
02-001 Warszawa

WWW: www.fdi.org.pl
MAIL: biuro@fdi.org.pl
TEL: 22 308 88 81

NIP: 7010413380
REGON: 147107356
KRS: 0000497957